

**UNIWERSYTET TECHNOLOGICZNO-HUMANISTYCZNY
IM. KAZIMIERZA PUŁASKIEGO W RADOMIU**

WYDZIAŁ NAUK EKONOMICZNYCH I PRAWNYCH

Autoreferat rozprawy doktorskiej

mgr Justyna Kogut

**ROZWÓJ KAPITAŁU LUDZKIEGO
JAKO DETERMINANTA KONWERCENCJI
PAŃSTW CZŁONKOWSKICH
UNII EUROPEJSKIEJ**

Promotor:

dr hab. Tadeusz Dyr, prof. UTH

Promotor pomocniczy:

dr Anna Wolak-Tuzimek

Radom 2019

Spis treści

1. Uzasadnienie wyboru tematu	3
2. Problem badawczy i szczegółowe problemy badawcze	4
3. Cel główny i cele szczegółowe pracy	5
4. Teza pracy i hipotezy badawcze	5
5. Metody badawcze.....	6
6. Struktura pracy	6
7. Wyniki badań	7
8. Bibliografia	10

1. Uzasadnienie wyboru tematu

Pojawiające się dysproporcje przestrzenne rozwoju państw i regionów na świecie powodują podejmowanie wielu prób sformułowania kluczowych przyczyn obserwowanych różnic. Analiza nurtów współczesnej ekonomii wskazuje, że klasyczny podział czynników wzrostu na pracę, kapitał i ziemię jest niewystarczający dla wyjaśnienia obserwowanych różnic. W konsekwencji coraz częściej podkreśla się, że to właśnie kapitał ludzki jest czynnikiem determinującym wzrost gospodarczy w warunkach globalizującej się gospodarki. Inwestycje służące powiększaniu tego kapitału stanowią natomiast istotny czynnik kreowania przewagi konkurencyjnej regionów oraz wyrównywania dysproporcji w ich rozwoju.

W endogenicznej teorii wzrostu gospodarczego głównym elementem, na którym skupiali się badacze było tworzenie wiedzy naukowo-technicznej. Analiza tego czynnika i zbadanie tempa postępu technicznego gospodarek spowodowała większe zainteresowanie zasobami niematerialnymi oraz inwestycjami w kapitał ludzki. Doprowadziło to do powstawania nowych teorii mówiących o zwiększaniu szans kraju na szybsze zmniejszanie luki rozwojowej w stosunku do lepiej rozwiniętych gospodarek.

Proces wyrównywania poziomu rozwoju gospodarczego i jakości życia mieszkańców jest istotnym celem współczesnej polityki gospodarczej. W szczególności dotyczy to regionów Unii Europejskiej. Akcesja państw Europy Środkowej i Wschodniej pogłębiła istniejące dysproporcje rozwojowe. W tej sytuacji istotnym jest poszukiwanie koncepcji teoretycznych i rozwiązań praktycznych umożliwiających efektywne i skuteczne kreowanie instrumentów polityki gospodarczej. Zróznicowanie w poziomie rozwoju państw i regionów ma bowiem niekorzystny wpływ na konkurencyjność całej Unii Europejskiej. W konsekwencji jest zagrożeniem dla rozwoju gospodarczego oraz poprawy dobrobytu i jakości życia. Podkreślić należy, że działania zmierzające do wyrównywania dysproporcji rozwojowych są nie tylko przejawem solidarności społecznej, o której mowa w traktatach, stanowiących podstawę funkcjonowania Unii Europejskiej. Sprzyjają one także wzrostowi gospodarczemu całej Wspólnoty oraz poprawie jej konkurencyjności w globalnej gospodarce. Dysproporcje pomiędzy państwami i regionami mogą tymczasem stanowić barierę rozwoju nie tylko tych państw, ale całej Unii Europejskiej.

W pierwszym okresie po akcesji nowych państw członkowskich, w tym Polski, w 2004 r. działania zmierzające do wyrównywania dysproporcji rozwojowych koncentrowały się na wspieraniu finansowym inwestycji w infrastrukturę ekonomiczną. Jej niedobór był bowiem postrzegany jako główna bariera rozwoju nowych państw członkowskich

i zagrożenia wykluczeniem całych grup społecznych, szczególnie w regionach peryferyjnych. Z czasem zaczęto jednak coraz większą uwagę zwracać na inwestycje w rozwiązania poprawiające innowacyjność gospodarek. Istotnym ich elementem była poprawy jakości kapitału ludzkiego.

Rozpoznanie i pomiar występujących dysproporcji regionalnych ma kluczowe znaczenie dla ustanowienia polityki służącej zmniejszaniu nierówności społeczno-gospodarczych między regionami czy państwami. W krajach należących do Unii Europejskiej istnieje szereg podejść mających na celu identyfikację tych obszarów, które wymagają zmian w gospodarce.

Kapitał ludzki, niezależnie od sposobu jego definiowania i czynników składowych, jest współcześnie postrzegany jako zasób umożliwiający poprawę wydajności i produktywności pracy. Stanowi więc istotny obszar badań naukowych w krajowych i zagranicznych ośrodkach naukowych. Nadal jest jednak relatywnie niewiele opracowań podejmujących próbę empirycznej weryfikacji zależności występujących między akumulacją kapitału ludzkiego a konwergencją, rozumianą jest jako proces wyrównywania poziomu rozwoju ekonomicznego między krajami i ugrupowaniami integracyjnymi. Niniejsza praca wychodzi naprzeciw konieczności uzupełnienia tej luki – zarówno od strony teoretycznej i aplikacyjnej, jak i rekomendacji dla polityki gospodarczej.

Uwzględniając przedstawione przesłanki podjęto decyzję o przeprowadzeniu badań i próbie rozwiązania istniejących problemów w ramach rozprawy doktorskiej.

2. Problem badawczy i szczegółowe problemy badawcze

Główny problem badawczy sformułowano w postaci następującego pytania:

Czy istnieje zależność pomiędzy wartością kapitału ludzkiego a konwergencją państw członkowskich Unii Europejskiej? Jeżeli tak, to jaki ma charakter?

Rozwiązanie tak sformułowanego głównego problemu badawczego wymagało rozwiązania szeregu problemów szczegółowych, które wyrażono w postaci następujących pytań badawczych:

P1: Czy w państwach członkowskich Unii Europejskiej istnieje zróżnicowanie zasobów kapitału ludzkiego?

P2: Czy istnieje zależność pomiędzy poziomem rozwoju gospodarczego państw należących do Unii Europejskiej a kapitałem ludzkim?

P3: Czy poprawa jakości kapitału sprzyja wzrostowi gospodarczemu państw członkowskich Unii Europejskiej?

P4: Czy poprawa jakości kapitału przyczynia się do wyrównania dysproporcji w poziomie rozwoju państw członkowskich Unii Europejskiej?

3. Cel główny i cele szczegółowe pracy

Głównym celem rozprawy, umożliwiającym rozwiązanie sformułowanego problemu badawczego jest: **ocena wpływu rozwoju kapitału ludzkiego na konwergencję gospodarczą państw członkowskich Unii Europejskiej.**

Przyjętemu celowi pracy podporządkowano następujące cele szczegółowe::

C1: Ocena zróżnicowania kapitału ludzkiego w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

C2: Ocena zależności między poziomem rozwoju gospodarczego państw należących do Unii Europejskiej a ich kapitałem ludzkim.

C3: Ocena wpływu kapitału ludzkiego na wzrost gospodarczy państw członkowskich Unii Europejskiej.

C4: Ocena konwergencji gospodarczej państw członkowskich Unii Europejskiej

4. Teza pracy i hipotezy badawcze

Przeprowadzone studia literaturowe oraz badania empiryczne pozwoliły na sformułowanie i udowodnienie następujące tezy głównej:

Rozwój kapitału ludzkiego będący istotnym czynnikiem wzrostu gospodarczego w niewielkim stopniu przyczynia się do wyrównania dysproporcji w poziomie rozwoju państw członkowskich Unii Europejskiej.

Do zweryfikowania sformułowanej tezy przyjęto następujące hipotezy badawcze:

H1: W państwach członkowskich Unii Europejskiej występuje silne zróżnicowanie zasobów kapitału ludzkiego.

H2: Istnieje statystycznie istotna zależność pomiędzy rozwojem gospodarczym państw członkowskich Unii Europejskiej a ich kapitałem ludzkim.

H3: Wzrost poziomu kapitału ludzkiego w państwach członkowskich Unii Europejskiej ma pozytywny wpływ na ich wzrost gospodarczy.

H4: Poziom konwergencji gospodarek Unii Europejskiej jest niski.

5. Metody badawcze

Dla udowodnienia przedstawionych hipotez badawczych i dla osiągnięcia założonych celów wykorzystane zostały różne metody badań ekonomicznych, prowadzonych w nurcie ekonomii pozytywnej, w tym:

- a) Metoda krytycznej analizy literatury przedmiotu, pozwalająca na ocenę stanu wiedzy w zakresie wzrostu i rozwoju gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem czynników determinujących wartość kapitału ludzkiego oraz jego znaczenie w kreowaniu wzrostu gospodarczego i konwergencji gospodarczej.
- b) Metody analizy i syntezy, pozwalające na kompleksowe i wieloaspektowe ujęcie problematyki badawczej, umożliwiające identyfikację czynników i uwarunkowań determinujących wpływ kapitału ludzkiego na wyrównywanie dysproporcji rozwojowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej.
- c) Metody analiz statystycznych, pozwalające na ocenę zmian czynników determinujących rozwój kapitału ludzkiego w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz ocenę konwergencji gospodarczej w Unii Europejskiej.
- d) Metody modelowania ekonometrycznego, pozwalające na sformułowanie i estymację modelu ekonometrycznego wyjaśniającego kształtowanie się zależności pomiędzy czynnikami determinującymi zasoby kapitału ludzkiego a wzrostem gospodarczym, a także na ocenę zróżnicowania przestrzennego rozwoju kapitału ludzkiego w państwach Unii Europejskiej.

6. Struktura pracy

Cel pracy oraz sformułowana teza i hipotezy badawcze determinują układ pracy. Treści zawarte w rozprawie służą rozwinięciu i uzasadnieniu przyjętej tezy. Praca składa się z pięciu rozdziałów. Rozdział pierwszy i drugi mają charakter teoretyczny, zaś rozdział trzeci, czwarty i piąty mają charakter empiryczny.

W rozdziale pierwszym omówiono pojęcie kapitału ludzkiego w modelach i teorii wzrostu gospodarczego. Przedstawiono w nim rolę i miejsce kapitału ludzkiego w historii myśli ekonomicznej i w modelach wzrostu gospodarczego. Scharakteryzowano w nim także metody pomiaru kapitału ludzkiego.

W drugim rozdziale omówiono konwergencję, będącą istotnym przedmiotem badań ekonomicznych. W analizie skoncentrowano się na ujęciu konwergencji w teoriach wzrostu

i rozwoju gospodarczego. W rozdziale tym scharakteryzowano także determinanty konwergencji oraz mierniki i metody jej oceny.

Rozdział trzeci poświęcono ocenie zróżnicowanie rozwoju kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej. W pierwszej części tego rozdziału omówiono założenia metodyczne oceny zróżnicowania przestrzennego kapitału ludzkiego oraz zmiany rozwoju kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej. Wykorzystując program *STATISTICA 13 PL* zostały wygenerowane wykresy i statystyki opisowe, dotyczące zmian czynników determinujących wielkość kapitału ludzkiego. Ocenę tę przeprowadzono dla wszystkich państw Unii Europejskiej. W rozdziale tym, wykorzystując metody Hellwiga oraz TOPSIS ustalono ranking państw członkowskich Unii Europejskiej pod względem zasobów kapitału ludzkiego.

Rozdział czwarty zawiera koncepcję oceny wpływu kapitału ludzkiego na wzrost gospodarczy państw członkowskich Unii Europejskiej. Wykorzystując metody modelowania ekonometryczne skonstruowano autorski model zależności pomiędzy wzrostem gospodarczym, mierzonym wartością PKB per capita, a czynnikami determinującymi wartość kapitału ludzkiego. W rozdziale tym przedstawiono wyniki analizy istotności wskaźników kapitału ludzkiego oraz ich estymacji.

W ostatnim, piątym rozdziale przeprowadzono ocenę wpływu kapitału ludzkiego na konwergencję państw członkowskich Unii Europejskiej. Zbadano poziom konwergencji PKB *per capita* oraz parametrów charakteryzujących kapitał ludzki we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej. Dodatkowo badania takie przeprowadzono dla Polski. Umożliwiło to określenie poziomu konwergencji Polski na tle innych krajów należących do Wspólnoty.

W końcowej części pracy zaprezentowano wnioski sformułowane na podstawie przeprowadzonych analiz. Odniesiono się również do weryfikacji tezy i hipotez badawczych oraz osiągnięcia założonych celów pracy.

W aneksie zawarto zestawienie wartości wszystkich wskaźników włączonych do analizy zarówno statystycznej, jak i ekonometrycznej oraz wyniki standaryzacji i normalizacji zmiennych.

7. Wyniki badań

Za główny cel pracy przyjęto ocenę wpływu rozwoju kapitału ludzkiego na konwergencję gospodarczą państw członkowskich Unii Europejskiej. W konsekwencji skupiono się na analizie, zarówno teoretycznej, jak i empirycznej, roli kapitału ludzkiego oraz

procesu odrabiania luki w rozwoju ekonomiczno-społecznym krajów należących do Wspólnoty. Punktem wyjścia stał się więc wkład kapitału ludzkiego i wszystkich charakteryzujących go czynników w kształtowanie wzrostu gospodarczego w latach 2004–2017 w Unii Europejskiej.

Otrzymane wyniki studiów literaturowych oraz wyniki analiz empirycznych umożliwiły osiągnięcie zarówno głównego celu pracy, jak i celów szczegółowych. Pozwoliły one także na weryfikację tezy pracy i hipotez badawczych.

Dla osiągnięcia pierwszego celu pracy skonstruowano model ekonometryczny przy wykorzystaniu metody wskaźników pojemności informacyjnej (metoda Hellwiga). W pomiarze wykorzystano zmienne zidentyfikowane na podstawie kwerendy literatury przedmiotu, dotyczącej kapitału ludzkiego i metod jego pomiaru. Uwzględniając dostępność danych statystycznych w modelu wykorzystano siedem zmiennych diagnostycznych. Obliczone mierniki taksonomiczne wskazują na wysokie zróżnicowanie przestrzenne kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej. Oceniając poprawność skonstruowanego modelu przeprowadzono dodatkowo obliczenia przy zastosowaniu metody TOPSIS, będącej instrumentem porządkowania wielokryterialnych wariantów syntetycznego kryterium skalarnego. Wyniki są zbieżne z uzyskanymi w metodzie Hellwiga. Potwierdzona została więc prawdziwość pierwszej hipotezy badawczej.

Realizując drugi cel przeprowadzono analizę współzależności występujących pomiędzy poziomem rozwoju gospodarczego państw Unii Europejskiej, mierzonego wartością produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca, a zmiennymi charakteryzującymi kapitał ludzki. Obliczenia przeprowadzono przy wykorzystaniu metody korelacji rang Spearmana. Wskazują one, że zidentyfikowane zmienne są istotne statystycznie, przy poziomie istotności $p < 0,05$. Do zmiennych tych zaliczono mierniki odzwierciedlające udział osób dorosłych uczących się, oczekiwaną długość życia ludności, udział osób z wykształceniem wyższym, liczbę osób z wykształceniem wyższym zatrudnionych w nauce i technologii, liczbę osób zatrudnionych jako specjaliści w sektorze ICT, liczbę osób zatrudnionych w sektorze B+R oraz liczbę pracowników naukowych i inżynierów. We wszystkich przypadkach otrzymano wysoką, dodatnią wartość współczynnika korelacji. Wskazuje to na silny związek pomiędzy zmiennymi determinującymi wartość kapitału ludzkiego a poziomem rozwoju gospodarczego. Potwierdzona została zatem druga hipoteza badawcza, zakładająca istnienie istotnej statystycznie zależności pomiędzy rozwojem gospodarczym państw członkowskich Unii Europejskiej a ich kapitałem ludzkim.

Realizując trzeci cel szczegółowy przeprowadzono modelowanie ekonometryczne zależności pomiędzy rozwojem gospodarczym państw członkowskich Unii Europejskiej a ich kapitałem ludzkim. Pozwoliło na zbadanie istotności wskaźników kapitału ludzkiego oraz na ich estymację. Wszystkie oszacowania przeprowadzono za pomocą programu Gretl. Dzięki dokonanej analizie została potwierdzona prawdziwość hipotezy trzeciej zakładającej, że wzrost poziomu kapitału ludzkiego w państwach członkowskich Unii Europejskiej ma pozytywny wpływ na ich wzrost gospodarczy. Do oceny wzrostu gospodarczego w latach 2004–2017 wykorzystano wartość w PKB *per capita*. Zmiany kapitału ludzkiego mierzono na podstawie danych statystycznych dostępnych w statystyce publicznej Unii Europejskiej (Eurostat), silnie skorelowanych z PKB *per capita*. Otrzymane wyniki obliczeń potwierdzają, że zwiększanie się wartości kapitału ludzkiego w państwach członkowskich Unii Europejskiej ma pozytywny wpływ na ich wzrost gospodarczy. Potwierdzają one prawdziwość trzeciej hipotezy badawczej.

Ostatni, czwarty cel szczegółowy zrealizowano obliczając wskaźniki β i σ konwergencji. Wyniki obliczeń wskazują na występowanie β -konwergencji dla wszystkich badanych zmiennych. Poziom wskaźników konwergencji jest jednak bardzo niski. W konsekwencji zmniejszenie o połowę różnicy w poziomie rozwoju (współczynnik *half-life*) wymaga od 10 (liczba zatrudnionych specjalistów ICT na 1000 mieszkańców) do 50 lat (oczekiwana długość trwania życia). Zakładając podobny poziom wyrównywania się dysproporcji rozwojowych, jak w badanym okresie, można oczekiwać, że pełne wyrównanie istniejących różnic wymagało będzie wielu dziesięcioleci. Oznacza to, że w dającej się przewidzieć perspektywie nie zostanie osiągnięte pełne wyrównanie istniejących dysproporcji ani w zakresie PKB *per capita*, ani czynników determinujących wartość kapitału ludzkiego. Poziom konwergencji gospodarek Unii Europejskiej uznać należy więc jako niski. Potwierdza to prawdziwość czwartej hipotezy badawczej.

Ponieważ potwierdzono prawdziwość wszystkich badanych hipotez – zgodnie z zasadami logiki – uznać należy prawdziwość tezy:

Rozwój kapitału ludzkiego będący istotnym czynnikiem wzrostu gospodarczego w niewielkim stopniu przyczynia się do wyrównania dysproporcji w poziomie rozwoju państw członkowskich Unii Europejskiej.

Pomimo niskiego poziomu konwergencji, w państwach członkowskich Unii Europejskiej obserwować można, jak wynika z przeprowadzonych badań, zwiększanie się wartości czynników determinujących wartość kapitału ludzkiego oraz wzrost gospodarczy. W konsekwencji poprawia się jakość życia i dobrobyt we wszystkich państwach

członkowskich Wspólnoty. Pozytywny wpływ rozwoju kapitału ludzkiego na wzrost gospodarczy wskazuje, że celowe byłoby zwiększenie wsparcia działań przyczyniających się do poprawy kapitału ludzkiego. Działania takie, w większym stopniu niż obecnie, powinny być finansowane z funduszy Unii Europejskiej.

8. Bibliografia

Publikacje zwarte:

1. Aczel A., Sounderpandian J., *Statystyka w zarządzaniu*, wyd. 2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
2. Barro R. J., Sala-i-Martin X., *Economic Growth*, second edition, The MIT Press, Cambridge and London 2004.
3. Barro R.J., *Government spending in a Simple model of endogenous growth*, Journal of Political Economy, Vol. 98, No. 5, part 2, 1990.
4. Becker G. S., *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education (3rd Edition)*, The University of Chicago Press, Chicago 1993.
5. Becker G. S., Posner R., *Nieoczywistości. Ekonomiczna teoria wszystkiego*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2013.
6. Cichy K., Malaga K., *Kapitał ludzki w modelach i teorii wzrostu gospodarczego*, [w:] *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, red. M. Herbst, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007.
7. Domański S. R., *Kapitał ludzki i wzrost gospodarczy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993.
8. Dyr T., *Czynniki rozwoju rynku regionalnych przewozów pasażerskich*, Wydawnictwo Politechniki Radomskiej, Radom 2009.
9. Dyr T., K. Ziółkowska, *Rozwój infrastruktury ekonomicznej jako czynnik konkurencyjności regionów*, Spatium, Radom 2017.
10. *Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw w Polsce. Perspektywa 2020*, KPMG, Warszawa 2013.
11. Firszt D., Jabłoński L., Tokarski T., Woźniak M. G., *Konwergencja gospodarcza Polski i Ukrainy w świetle procesów realnych i regulacyjnych*, [w:] *Konwergencja modeli ekonomicznych*, red. M. G. Woźniak, V. I. Chuzhikov, D. G. Lukanienko, Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009.

12. Fraumeni B. M., *The Output of the Education Sector as Determined by Education's Effect on Lifetime Income*, Brookings Institution, Washington 2000.
13. Grossman G. M., Helpman E., *Innovation and growth in the globaleconomy*, the MIT Press, Cambridge MA, 1991.
14. Hicks J., *The Theory of Wages*, MacMillan, London, 1932.
15. Jabłoński L., *Kapitał ludzki a konwergencja gospodarcza*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012.
16. Kawa P., *Kapitał ludzki jako czynnik wzrostu gospodarczego w ujęciu nowych teorii wzrostu*, [w:] *Zarządzanie kapitałem ludzkim w gospodarce*, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007.
17. Kendrick J., *The Formation and Stocks of Total Capital*, Columbia University Press for NBER, New York, 1976.
18. Kizielewicz J., Wolska G., *Strategic human resources management in the leading cruise shipping corporations*, [w:] *Proceedings of the 13th European Conference on Management Leadership and Governance*, red. M. Rich, University of London, London 2017.
19. Kluth K., *Statystyczna i ekonometryczna analiza konwergencji gospodarczej i społecznej państw Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2016.
20. Koopmans T. C., *On the concept of optimal economic growth*, [w:] *The Economic approach to Development Planning*, red. J. Johansen, North-Holland, Amsterdam, 1965.
21. Kowalska I., Zgiep Ł., *The Region's Competitiveness in the Labor Market by Using Territorial marketing and Social Media*, [w:] *Creating Competitiveness of Polish and Ukrainian Rural Areas*, red. K. Krzyżanowska, Warsaw University of Life Sciences Press, Warsaw 2013.
22. Krajowy Urząd Pracy, *System szkolenia, kształcenia i poradnictwa zawodowego w krajach Europy*. Francja, Zeszyty informacyjno-metodyczne doradcy zawodowego, zeszyt 18, Warszawa 2001.
23. Kuciński K., *Geografia ekonomiczna. Zarys teoretyczny*, Wydawnictwo Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa. 2004.
24. Kufel T., *Ekonometria. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem programu GRETL*, wydanie trzecie, zmienione, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.

25. Kunasz M., *Teoria kapitału ludzkiego na tle dorobku myśli ekonomicznej*, [w:] *Unifikacja gospodarek europejskich, szanse i zagrożenia*, red. A. Manikowski, A. Psyk, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa 2004.
26. Kusideł E., *Konwergencja gospodarcza w Polsce i jej znaczenie w osiągnięciu celów polityki spójności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.
27. Kwiek M., *Reformy edukacji wyższej w republice czeskiej w obszarze finansowania szkół wyższych*, Instytut Badań Edukacyjnych, Analizy IBE/1/2015, Warszawa 2014.
28. Le T., Gibson J., Oxley L., *Measures of Human Capital: A Review of the Literature*, Working Paper 05/10, New Zealand Treasury, New Zealand, 2005.
29. Link A. N., Siegel D. S., *Innovation, entrepreneurship and technological change*, Oxford University Press, New York, 2007.
30. Maddala G., *Ekonometria*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
31. Marks K., *Das Kapital 1.1*, Dietz-Verlag, Berlin, 2009,
32. Miciuła I., Kogut J., Tytko O., *Kapitał intelektualny w gospodarce opartej na wiedzy*, Wyd. Naukowe SOPHIA, Katowice 2018.
33. Miś W., *Kapitał ludzki w gospodarce rynkowej. Podstawy koncepcji kapitału ludzkiego w historii myśli ekonomicznej*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa w Warszawie, Warszawa 2007.
34. Mokrosińska D., *Analiza porównawcza PKB, PKB per capita oraz konwergencja typu BETA w regionach Polski i wybranych krajach Unii Europejskiej*, [w:] *Polityka kohezji i konwergencja gospodarcza regionów Polski oraz krajów Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*, red. S. I. Bukowski, wyd. Difin, Warszawa 2011.
35. Nazarko Ł., *Polityka innowacyjna – inteligentny interwencjonizm?*, MISCELLANEA, styczeń 2015.
36. Nermend K., *Metody analizy wielokryterialnej i wielowymiarowej we wspomaganie decyzji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2017.
37. Nojszewska E., *Podstawy ekonomii*, wyd. 10 zmienione, WSiP, Warszawa 2010.
38. Nowak W., *Konwergencja w modelach endogenicznego wzrostu gospodarczego*, Kolonia, Wrocław, 2007.
39. Obłój K., *Strategia organizacji*, PWE, Warszawa 1999.
40. Opaliński K., *Satyry*, Univesitas, Kraków 2012.
41. Panek T., Zwierzchowski J., *Statystyczne metody wielowymiarowej analizy porównawczej. Teoria i zastosowania*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2013.

42. Piasecki R., *Ewolucja teorii rozwoju gospodarczego krajów biednych*, [w:] *Ekonomia rozwoju*, red. R. Piasecki, wyd. 2, PWE, Warszawa 2011.
43. Podgórski J., *Statystyka dla studiów licencjackich*, wyd. III, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010.
44. Robinson J., *The generalization of the general theory. The rate of interest and other essays*, Macmillan, London 1952.
45. Roszkowska S., *Kapitał ludzki a wzrost gospodarczy w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.
46. Schultz T. W., *Investment in Human Capital*, The Free Press, New York, 1976.
47. Schumpeter J. A., *The theory of economic development*, Oxford University Press, Oxford 1911.
48. Skarbek F., *Ogólne zasady nauki gospodarstwa narodowego, czyli czysta teoria ekonomii politycznej*, t. II, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.
49. Skrodzka I., *Kapitał ludzki polskich województw – koncepcja pomiaru*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2015.
50. Skrzypek E., *Miejsce i znaczenie wiedzy w zrównoważonym rozwoju*, [w:] *Filozofia TQM w zrównoważonym rozwoju*, red. J. Żuchowski, Wydawnictwo Politechniki Radomskiej, Radom 2008.
51. Sobczyk M., *Statystyka*, wyd. piąte zmienione, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
52. *Spoleczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2006-2010*, Główny Urząd Statystyczny. Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2010.
53. Swadźba S., *Wpływ integracji europejskiej na systemy gospodarcze krajów członkowskich*, [w:] *Zakres i formy interwencjonizmu państwowego we współczesnych systemach gospodarczych*, red. D. Kopycińska, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006.
54. Wojtyła A., *O badaniach nad „głębszymi” przyczynami wzrostu gospodarczego*, [w:] *Wzrost gospodarczy w krajach transformacji. Wzrost czy dywergencja*, red. R. Rapacki, PWE, Warszawa 2009.
55. Wolak-Tuzimek, A., Duda, J., Sołoma, A., Lament, M., *Zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem. Wybrane problemy*, Instytut Naukowo-Wydawniczy Spatium, Radom 2015.

56. Wońska G., *Różnice poglądów na temat roli państwa w gospodarce. Poszukiwanie nowego paradygmatu?*, [w:] *Modele ustroju społeczno-gospodarczego kontrowersje i dylematy*, red. E. Mączyńska, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2015.
57. Woźniak M. G., *Niesprawności interwencjonizmu państwa w kształtowaniu spójności społeczno-ekonomicznej*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Gospodarka oparta na wiedzy*, red. M. G. Woźniak, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2007.
58. Woźniak M. G., *Wzrost gospodarczy. Podstawy teoretyczne*, wyd. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2008.
59. *Your social security rights in Bulgaria*, European Commission, European Union 2018.
60. Zeliaś A., *Taksonomiczna analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu życia w Polsce w ujęciu dynamicznym*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2000.
61. Żukowska J., *Aksjologia i pomiar wartości w gospodarce cyfrowej. Ujęcie filozoficzno-antropologiczne, ekonomiczne i eschatologiczne*, wyd. Sift Vision, Szczecin 2018.
62. Żylicz T., *Trwały rozwój w teorii ekonomii*, [w:] *Obszar badań nad trwałym i zrównoważonym rozwojem*, red. B. Poskrobki, Wydawnictwo Ekonomii i Środowiska, Białystok 2007.

Wydawnictwa ciągłe:

1. Ang J. B., *What are the mechanisms linking financial development and economic growth in Malaysia?*, *Economic Modelling*, 25, 2008.
2. Bąk A., *Porządkowanie liniowe obiektów metodą Hellwiga i TOPSIS – analiza porównawcza*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 426, 2016.
3. Bal-Domańska B., *Ekonometryczna identyfikacja β konwergencji regionów szczebla NUTS-2 państw Unii Europejskiej*, *ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS, FOLIA OECONOMICA*, 253, 2011.
4. Barro R. J., Sala-i-Martin X., *Economic growth and convergence across the United States*, *National Bureau of Economic Research*, No. 3419, 1990.

5. Batóg J., *Konwergencja dochodowa w krajach Unii Europejskiej: analiza ekonometryczna*, Rozprawy i studia. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 780, 2010.
6. Becker G. S., *Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis*, Journal of Political Economy, vol. 70, no. 5, 1962.
7. Borowski J., Maszczyk P., Olipra J., *Modele kapitalizmu a zmienność wzrostu gospodarczego w wybranych krajach OECD*, Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 213, 2015.
8. Boyle G. E., McCarthy T. G., *Simple measures of convergence in per capita GDP: a note on some further international evidence*, Applied Economics Letters, Vol. 6, issue 6, 1999.
9. Brzozowski J., *Ekonomiczne teorie migracji międzynarodowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. nr 855, 2011.
10. Caballe J., Santos M. S., *On endogenous growth with physical and human capital*, Journal of Political Economy, Vol. 101, No. 6, 1993.
11. Campbell B. A., Coff R., Kryscyński D., *Rethinking sustained competitive advantage from human capital*, Academy of Management Review, Vol. 37, No. 3, 2012.
12. Cass, D. *Optimum growth in an aggregative model of capital accumulation*, Review of Economic Studies, No32, 1965.
13. Chahal H., Bakshi P., *Effect of intellectual capital on competitive advantage and business performance: role of innovation and learning culture*, International Journal of Learning and Intellectual Capital, Vol. 11, No. 1, 2014.
14. Chen Y. S., *The positive effect of green intellectual capital on competitive advantages of firms*, Journal of Business Ethics, Vol. 77, No. 3, 2008.
15. Chulanova Z. K., *The Human Capital as a Factor of Competitiveness and Economic Development*, The Journal of Business, Economics and Environmental Studies, Vol. 7, No 3, 2017.
16. Churski P., *Czynniki rozwoju regionalnego w świetle koncepcji teoretycznych*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku, Nauki ekonomiczne, t. 19, z. 3, 2005.
17. Claver-Cortés E., López-Gamero M. D., Molina-Azorín J. F., Del Carmen Zaragoza-Sáez P., *Intellectual and environmental capital*, Journal of Intellectual Capital, No. 1, 207.

18. Czajkowski Z., *Kapitał ludzki – pojęcie i miary*, Instytut Gospodarki Światowej, nr 312, Warszawa 2012.
19. Dach Z., *Rozwój społeczno-gospodarczy w teorii ekonomii*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, nr 872, 2011.
20. Dagum C., Slottje D. J., *A new method to estimate the level and distribution of household human capital with application*, Structural Change and Economic Dynamics, vol. 11(2), 2000.
21. Dittmann I., *Gamma konwergencja cen na lokalnych rynkach mieszkaniowych w Polsce*, Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne, nr 181, 2014.
22. Dykas P., Misiak T., *Neoklasyczny model wzrostu gospodarczego z sinusoidalnymi inwestycjami*, Przegląd Statystyczny, R. L.XIII, zeszyt 1, 2016.
23. Dyr T., Misiurski P., *Prognozowanie kosztów utrzymania i eksploatacji taboru autobusowego*, Problemy transportu i logistyki, 3(35), 2016.
24. Dyr T., Ziółkowska K., *Economic infrastructure as factor of the region's competitiveness*, Central European Review of Economics & Finance. 6(3,) 2014.
25. Dyr T., Ziółkowska K., *The intellectual capital as the regions' competitiveness factor*, Central European Review of Economics & Finance, Vol. 17, No. 1, 2017.
26. Figurska I., Wiśniewski E., *Konkurencyjność regionów w gospodarce opartej na wiedzy*, Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, Vol. 13. No. 2, 2009.
27. Flisikowski K., *Zasoby. struktura kapitału ludzkiego a wzrost gospodarczy*, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 26, 2012.
28. Folloni G., Vittadini G., *Human capital measurement a survey*, Journal of Economic Surveys, Vol. 24, No. 2, 2010.
29. Franc-Dąbrowska J., *Praktyczne zastosowanie wybranych modeli panelowych do oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstw rolniczych*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, nr 76, 2009.
30. Friedman M., *Do Old Fallacies Ever Die?*, Journal of Economics Literature, nr 30, 1992.
31. Garvin D. A., *Building a Learning Organization*, Harvard Business Review, July-August 1993.
32. Gauch S., Blind K., *Technological convergence and the absorptive capacity of standardisation*, Technological Forecasting and Social Change. Vol. 91, 2015.

33. Gaur A. S., Kumar V., Singh D. A., *Institutions, resources, and internationalization process of emerging economy firms*, Journal of World Business, Vol. 49, No. 1, 2014.
34. Gierańczyk W., *Kapitał ludzki w przemyśle jako źródło przewagi konkurencyjnej w państwach Unii Europejskiej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu, nr 19, 2012.
35. Grossman G. M., Helpman E., *Globalizacja a wzrost gospodarczy*, Gospodarka Narodowa, 6(280), 2015.
36. Haas de H., *Migration and development. A theoretical perspective*, International Migration Institute Working Papers, No. 9, 2008.
37. Hamdoun M., Jabbour C. J. C., Othman H. B., *Knowledge transfer and organizational innovation: Impacts of quality and environmental management*, Journal of Cleaner Production, Vol. 193, 2018.
38. Hamel G., Prahalad C., *The Core Competence of the Corporation*, Harvard Business Review, May-June 1990.
39. Hanke S. H., Walters S. J. K., *Economic freedom, prosperity and equality: A survey*, Cato Journal, t. 17, nr 2.
40. Hochstein A., *The Harrod-Domar Model in a Keynesian Framework*, International Advances in Economic Research, vol. 23(3), 2017.
41. Islam N., *What Have We Learnt From the Convergence Debate?*, Journal of Economic Surveys, 17(3), 2003.
42. Jabbour C. J. C., *Environmental training and environmental management maturity of Brazilian companies with ISO14001: empirical evidence*, Journal of Cleaner Production, Vol. 96, 2015.
43. Jasiecki K., *Polska transformacja w perspektywie różnorodności kapitalizmu*, Przegląd Socjologiczny, 63(4), 2014.
44. Jaźwiński I., *Kapitał ludzki w polityce regionalnej*, Uniwersytet Szczeciński, Rozprawy i Studia T. 975, Szczecin 2017.
45. Jeong B., Kejak M., Vinogradov V., *Changing composition of human capital*, Economics of Transition, 16(2), 2008.
46. Józwiak M., *Zintegrowane wskaźniki stanu środowiska przyrodniczego*, Regionalny Monitoring Środowiska Przyrodniczego, nr 3, 2002.
47. Kasprzak-Czelej A., *Wpływ rozwoju systemu finansowego na wzrost gospodarczy*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio H. Oeconomia, nr 44(2), 2010.

48. Kogut J., Brożek K., *Human capital as the growth factor in regional competitiveness*, Central European Review of Economics & Finance, 22(6), 2017.
49. Kogut J., Brożek K., *The role of human capital in shaping the competitiveness of the social cooperative in Poland*, International Masaryk Conference for Ph.D. Students and Young Researches 2016, Vol. VII, Science Publishing, Hradec Kralove, 12-16 December, 2016.
50. Kogut J., *Human capital as the basis for creating a competitive advantage*, World Scientific News, WSN 72(2017), 2017.
51. Kolomiets U., Petrushenko Y., *The human capital theory. Encouragement and criticism*, Socio Economic Challenges, vol. 1, issue 1, 2017.
52. Kosmowski R., *Konwergencja gospodarcza w Polsce w ujęciu sektorowym*, Badania i analizy, wiadomości statystyczne, nr 2, 2016.
53. Kowalska I., *Competition Policy in Financing Human Capital Development in Rural Areas*, Annals of The Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists, vol. X, Warszawa-Poznań-Lublin 2008.
54. Levine R. E., *Financial development and economic growth: Views and agenda*, Journal of Economic Literature, t. 35, nr 2, 1997.
55. Litschka M., Markom A., Schunder S., *Measuring and analysing intellectual assets: an integrative approach*. Journal of Intellectual Capital, nr 3, 2006.
56. Lucas R. E., *On the Mechanics of Economic Development*, Journal of Monetary Economics, vol. 22, nr 1, 1988.
57. Makulska D., *Kluczowe czynniki rozwoju w gospodarce opartej na wiedzy*, Prace i Materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego SGH, nr 88, 2012.
58. Malendowski W., *Suwerenność państw w procesie integracji europejskiej*, Przegląd Politologiczny, nr 4, 2010.
59. Mankiw N. G., Romer D., Weil D. N., *A Contribution to the Empirics of Economic Growth*, The Quarterly Journal of Economics, may 1992.
60. Marchewka K., *Główne nurty w teorii kapitału*, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny, zeszyt 3, 2000.
61. Messinis G., Ahmed A., *Human capital, innovation and technology diffusion*, CSES Working Paper no.43, 2009.
62. Miciuła J., Miciuła K., *Metody pomiaru wartości kapitału ludzkiego*, Współczesne Problemy Ekonomiczne nr 11, Zeszyty Naukowe nr 858, 2015.

63. Miczyńska-Kowalska M., *Kapitał ludzki w rozwoju społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy*, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 51(3), 2017.
64. Mincer J., *Human Capital and Economic Growth*, National Bureau of Economic Research, Working Paper No. 3, Cambridge 1981.
65. Młynarzewska-Borowiec I., *Integration processes and marginal vertical β -convergence in the European Union Member States*, Central European Review of Economics & Finance, vol. 11, No. 1, 2016.
66. Mulligan C. B., Sala-i-Martin X., *A labor income-based measure of the value of human capital: An application to the states of the United States, Japan and the World Economy*, vol. 9(2), 1997.
67. Muszyńska J., *Modelowanie danych panelowych*, Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku, nr 1, 2006.
68. Muszyńska J., Müller-Frańczek I., *Analiza konwergencji poziomu życia w Polsce*, ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS. FOLIA OECONOMICA, 6(308), 2014.
69. Nuissl von Rein E., *Międzynarodowe wsparcie w doszkalceniu*, Edukacja ustawiczna dorosłych, 4(83), 2013.
70. Öberg S., *Theories on interregional migration: an overview*, IIASA Working Paper, WP-95-047, 1995.
71. Pęciak R., *Model rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na kapitale ludzkim z perspektywy szkoły regulacji*, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 51 (3/2017), 2017.
72. Pietraszewski P., *Stabilność stanu stacjonarnego w modelu Ramseya-Cassa-Koopmansa z kapitałem rzeczowym i ludzkim*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, nr 176, 2011.
73. Próchniak M., Rapacki R., *Konwergencja beta i sigma w krajach postsocjalistycznych w latach 1990-2005*, Bank i Kredyt, sierpień-wrzesień 2007.
74. Próchniak M., Witkowski B., *Konwergencja gospodarcza typu β w świetle bayerowskiego uśredniania oszacowań*, Bank i Kredyt, 43(2), 2012.
75. Quah D. T., *Galton's Fallacy and the Convergence Hypothesis*, Scandinavian Journal of Economics, nr 95, 1993.
76. Ramsey F., *A mathematical theory of saving*, Economic Journal, No 38, 1928.
77. Rebelo S., *Long-run policy analysis and long run growth*. Journal of Political Economy, Vol. 99. No. 31, 1991.

78. Rogers M., *A Survey of Economic Growth*, The Economic Record, vol. 79, No. 244, march 2003.
79. Rogowska B., *Kapitał ludzki w ujęciu Alfreda Marshalla*, Ekonomiczne Problemy Usług, nr 105, 2013.
80. Romer P., *Endogenous technological change*, Journal of Political Economy, Vol. 98, 1990.
81. Romer P., *Increasing returns and long run growth*, Journal of Political Economy, Vol. 94, 1986.
82. Roszko-Wójtowicz E., *Edukacja całożyciowa dorosłych obywateli w Unii Europejskiej w perspektywie strategii Europa 2020*, Edukacja Dorosłych, nr 2, Warszawa 2015.
83. Roszkowska E., Wachowicz T., *Metoda TOPSIS i jej rozszerzenia – studium metodologiczne*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2013.
84. Sadłowski A., *Przyczyny i ograniczenia interwencjonizmu państwowego w rolnictwie*, tom 27, 2018.
85. Sala-i-Martin X., *Classical Approach to Convergence Analysis*, Economic Journal 106, July 1996.
86. Schultz T. W., *Human Capital: Policy Issues and Research Opportunities*, Economic Research: Retrospect and Prospect, Human Resources, vol. 6, New York 1972.
87. Schultz T. W., *Investment in human capital*, American Economic Review, vol. 51, 1961.
88. Seetharaman A., Sooria H. H. B. Z., Saravanan A. S., *Intellectual capital accounting and reporting in the knowledge economy*, Journal of Intellectual Capital, nr 2, 2002.
89. Shu-Chi L., Yin-Mei H., *The role of Social capital in the relationship between human capital and career mobility: Moderator or mediator*, Journal of Intellectual Capital, Vol. 6, Issue 2, 2005.
90. Simionescu M., *Testing Sigma Convergence Across EU-28*, Economics & Sociology, Vol. 7, No 1, 2014.
91. Simionescu M., *The GDP per Capita Convergence in the European Union*, Academic Journal of Economic Studies, vol. 3, No. 1, 2017.
92. Skubiak B., *Wykorzystanie metod statystycznych w analizach regionalnych – zarys teoretyczny*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, nr 24, 2011.

93. Śleszyński J., *Wskaźniki trwałego rozwoju na poziomie lokalnym*, Optimum. Studia Ekonomiczne, 4(88), 2017.
94. Ślusarczyk B., *Kapitał ludzki jako czynnik determinujący zdolność konkurencyjną gospodarki narodowej*. Nierówności społeczne a Wzrost Gospodarczy, 6 (2005), 2005.
95. Solow R. M., *Growth theory and after*, The American Economic Review, t. 78, nr 3.
96. Stalończyk I., *Kapitał ludzki jako główny element kapitału intelektualnego*, Economy and Management, 2/2012.
97. Stiglitz J. E., *New theoretical perspectives on the distribution of income and health among individuals: Part I. the health residual*, NBER Working Paper, No. 21189, may 2015.
98. Strojny J., *Konkurencyjność międzynarodowa rolnictwa krajów UE – konwergencja czy dywergencja*, Metody Ilościowe w Badaniach Ekonomicznych, tom XIII/I.
99. Tylec T., *Konwergencja gospodarcza na poziomie regionalnym w wybranych grupach państw Unii Europejskiej w latach 2000–2014*, Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 319, 2017.
100. Van Fan Y., Klemeš J. J., *Sustaining the low-carbon emission development in Asia and beyond: Sustainable energy, water, transportation and low-carbon emission technology*, Journal of Cleaner Production, Vol. 146, 2017.
101. Wachtel P., *A Labor Income Based Measure of the Value of Human Capital: An Application to the States of the USA: Comments*, Japan and the World Economy, vol. 9, no. 2, 1997.
102. Wang Z., Wang N., Liang H., *Knowledge sharing, intellectual capital and firm performance*, Management Decision, Vol. 52, No. 2., 2014.
103. Wiśniewski J. W., *Dylematy stosowania współczynnika korelacji Spearmana* Studia Ekonomiczne, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, nr 181, 2014.
104. Woźniak M. G., Jabłoński Ł., *Kapitał społeczny w procesie wzrostu i konwergencji ekonomicznej*, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie, nr 741, 2007.
105. Woźniak M. G., *Znaczenie kapitału ludzkiego w skracaniu dystansu rozwojowego gospodarki Polski*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe nr 3, 2005.
106. Woźniewska G., *Czynniki wzrostu i wyzwania private banking*, Zarządzanie i Finanse, R. 1, nr 2, cz. 1, 2013.
107. Wyszowska Z., *Kapitał finansowy w przedsiębiorstwach*, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 9, cz. 2, 2006.

108. Yong J. Y., Yusliza M-Y, Ramayah T., Fawehinm O., *Nexus between green intellectual capital and green human resource management*, Journal of Cleaner Production, Vol. 215, 2019.

Źródła internetowe:

1. Ciesielski M., *Szwecja przoduje w innowacjach*, 2017, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/szwecja-przoduje-w-innowacjach/> (dostęp: 01.04.2019).
2. *Education in Sweden*, <https://sweden.se/society/education-in-sweden/> (dostęp: 26.02.2019).
3. Eurostat, Database, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (dostęp: 01.02.2019).
4. La formation continue des adultes à l'Éducation nationale, www.education.gouv.fr/fp/greta.htm (dostęp: 15.02.2019).
5. Laar M., *The Estonian Economic Miracle*, The Heritage Foundation, 2007, <https://www.heritage.org/report/the-estonian-economic-miracle> (dostęp: 15.02.2019).
6. *Malta przechodzi samą siebie w nowych technologiach*, Komisja Europejska, CORDIS, 2014, <https://cordis.europa.eu/result/rcn/147711/pl> (dostęp: 27.02.2019).
7. *Potencjal wzrostu sektora ICT w Polsce. W perspektywie do 10 lat*, Raport, 2014, http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/potencjal_wzrostu_sektora_ict_w_polsce.pdf (dostęp: 27.02.2019).
8. *Przeprowadzka na Maltę*, 2019, <http://propertyinmalta.pl/przeprowadzka-na-malte/> (dostęp: 09.04.2019).
9. Romania Monitor, *Wysoki wzrost gospodarczy w Rumunii, ale czy to wszystko?*, Fundacja Warsaw Institute, <https://warsawinstitute.org/pl/wysoki-wzrost-gospodarczy-w-rumunii-ale-czy-wszystko/> (dostęp: 01.04.2019).
10. Wiślińska N., *Rekordowy wzrost PKB w Rumunii. Przescignęła nawet Chiny*, <https://wmeritum.pl/rekordowy-wzrost-pkb-rumunii-przescignela-nawet-chiny/211295> (dostęp: 01.04.2019).
11. *Wszystko, co należy wiedzieć o Wielkim Księstwie Luksemburga*, 2015, <http://luxembourg.public.lu/de/publications/c/tout-savoir/Tout-savoir-2015-PL.pdf> (dostęp: 27.02.2019)

Justyna Kogut